

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Område Landskapsutveckling

En idéträdgård – processen från idé till utförande

A show garden - the process from an idea to execution

Susanna Engberg

Kandidatarbete 15hp, Trädgårdsingenjörsprogrammet design, Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU, Alnarp
2012

En idéträdgård- processen från idé till utförande
A show garden- he process from an idea to execution

Susanna Engberg

Handledare: Jaana Sippola Westerlund, SLU, Landskapsutveckling

Examinator: Karin Svensson, SLU, Landskapsutveckling

Omfattning: 15hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Kurs kod: EX0652

Program/utbildning: Trädgårdsingenjörsprogrammet: design

Examen: Kandidat

Ämne: Landskapsplanering

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och år: oktober 2012

Omslagsbild: Susanna Engberg

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: *Idéträdgård, show garden, japan, orientaliskt, rekreation, hälsa, process, Malmö garden show, grönska*

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Område Landskapsutveckling

Tack!

Först och främst min vän Jenny Nilsson, tack för dina goda ord och möjlighet till denna chans! All hjälp och stöd från min fantastiska familj.Handledare Jaana Sippola Westerlund för värdefulla tips, råd och peppande samtal. Examinator Karin Svensson. Slutligen alla sponsorer för material till bygget, framförallt stort tack till Monica Nyström med Vasaholm trädgård för fint samarbete och början till fin vänskap!

Med förhoppning om trevlig läsning
Susanna Engberg

Sammanfattning

Som student har jag blivit inbjuden att skapa en idéträdgård på Malmö garden show den 1-3/6 2012. Med mitt intresse i natur och hälsa blev det självklara valet en trädgård med fokus på just detta. En kontemplativ plats som ska inspirera människor till att med små medel skapa förutsättningar för en sundare livsstil och högre livskvalitet. Kombinationen meditation och trädgård driver tankarna genast till Japan och deras uråldriga trädgårdskultur som är huvudinspirationen till den gröna delen i gestaltningen. Den andra inspirationen kommer ur den arabiska orienten med svala platser under skuggande tyger och bland mjuka kuddar. Detta presenteras i en paviljong men med en nordisk tolkning. Anledningen till den till synes märkliga kombinationen grundar sig i alla kulturkrokar man dagligen möter i Malmö och resten av världen. Med detta sagt inte nödvändigtvis negativa krokar,

utan möjligheten att skapa spännande möten på traditionella platser. I denna lugna miljö får besökaren uppleva vackra gröna växter som sänker pulsen och inger en ro i kroppen som bara naturen kan. Under ett besök till Nordiska trädgårdar på Älvsjömässan i Stockholm i april utförde jag en del intervjuer med besökare och utställare för att få tips inför mitt eget projekt. Framför allt har jag fått värdefulla råd angående den tekniska konstruktionen men även små saker att tänka på som att beställa tillräckliga mängder material vilket beskrevs som en återkommande miss bland de intervjuade. En stor del av arbetet består av tekniska beskrivningar av byggandet av trädgården, ritningar och fotografier. Den ekonomiska situationen som student innebar att allt material jag behövt har jag fått genom sponsorer och gåvor från vänner och familj. Detta har inneburit tidskrävande idogt arbete.

Abstract

As a student I was invited to create a conceptual garden at the event Malmö garden show that took place in June 1-3 2012. Considering my deep interest in the combination nature – health, this was my natural choice of theme. I wanted to create a contemplative place to inspire people to create the conditions for a healthier lifestyle and a higher quality of life, using small means. The combination of meditation and gardens immediately brings Japanese garden design to most minds; their ancient ways of treating nature in the garden is my main inspiration. My second inspiration comes from the Arabic orient with its cool pavilions, shade giving drapes and lots of soft cushions to rest tired legs. This I presented in a sitting area but with a Nordic interpretation or twist. The reason to the seemingly odd combination of styles is based on the daily cultural clashes in Malmö and many other places in the world. With

this said not necessarily the negative kind of clashes, but the opportunity to create interesting meetings in traditional places. In this soothing environment the visitor can experience beautiful green plants that will lower their heart rate and submit a peacefulness that only nature could accomplish. During a trip to Nordiska trädgårdar (Nordic gardens) in Stockholm in April, I performed numerous interviews with visitors and exhibitors to gather information regarding my own project. Particularly good advice considering the construction and the importance of ordering enough material was a recurring mistake amongst the exhibitors. A big part of this work consists of technical descriptions building the garden, blueprints, drawings and photos. The economic situation of being a student is limiting and all the needed material I got through sponsors and friends and family. This meant time consuming, hard work.

Innehåll

Sammanfattning/Abstract

Inledning

Bakgrund.....	1
Syfte	3
Mål	3
Avgränsningar.....	3
Metod.....	3

Intervjuer

Frågor	4
Sammanställning.....	5

Resan fram till trädgården.....	7
---------------------------------	---

Skiss	9
-------------	---

En resa genom trädgården.....	10
-------------------------------	----

Växterna.....	13
---------------	----

Paviljongen	14
-------------------	----

Stenarna.....	15
---------------	----

Planteringsplan.....	16
----------------------	----

Konstruktionen

Stommen	17
---------------	----

Stålställningen.....	20
----------------------	----

Spången.....	22
--------------	----

Tävlingsresultat	23
------------------------	----

Diskussion	24
------------------	----

Källförteckning	26
-----------------------	----

Växtlista	se bilaga 1
-----------------	-------------

Skylttexten	se bilaga 2
-------------------	-------------

Sponsorer	se bilaga 3
-----------------	-------------

Inledning

Bakgrund

I vintras ringde Jenny Nilsson, en kursare som även extraknäckte som planerare inför Malmö Garden Show. Hon bjöd in mig att göra en idéträdgård på Malmö Garden Show som skulle hållas i Slottsparken 1-3 juni. Utmaningen och möjligheten att utföra en idéträdgård i verkligheten var en dröm som gick i uppfyllelse, med mycket uppmärksamhet från både media, branschfolk och besökare. Den första utställningsdagen fredag klockan 08.00 var juryn, bestående av framstående trädgårdsprofiler, på plats för att bedöma alla 12 trädgårdar och utnämna "Best in show". Trädgårdarna var uppdelade i två klasser med 6 stycken i vardera klassen, "Stora trädgårdar" och "Miniträdgårdar". De stora är 48m² och mini 20m². Det pågick även en "People's choice" - tävling under hela helgen där besökare fick rösta på sin favoritträdgård.

En annan del av utställningen var "Balkong", fyra balkonger som tävlade om "People's choice".

Den tilldelade tävlingsytan "Miniträdgård" är 4x5 meter. Placeringen av idéträdgården var i "Fruktlunden" som innehåller ett flertal äppel-, päron- och plommonträd (se fig.1) och det fanns inga krav att ta hänsyn till mer än den angivna ytan.

Mycket av dagens trädgårdstrender handlar om hälsa, hur vi ska leva för att få ett bättre liv. Under min studietid till att bli trädgårdsingenjör, har jag ideligen stött på studier som bevisar de positiva effekterna natur har på vår hälsa. Detta har lett till ett djupt intresse i hur vi i den gröna branschen kan bidra till en bättre folkhälsa. Mitt intresse i kombinationen hälsa-trädgård speglar hela grundidén till utformningen av en idéträdgård; att skapa en liten oas för att hålla vardagsstressen i schack och ge förutsättningar till en högre livskvalitet och allmänhälsa.

Det är dyrt att bygga idéträdgårdar och som student är det svårt att dra runt ett sådant här projekt ekonomiskt. Därför har en mycket stor del av tiden gått åt att skaffa sponsorer. Den andra stora delen har varit konstruktionen, att få det att fungera praktiskt likväl som ekonomiskt.

Information från Malmöstad på deras hemsida inför Malmö Garden Show:

”Malmöns grönaste fest!

Välkommen till Malmö Garden Show och den centralt belägna oasen Slottsträdgården. Syftet med arrangemanget är att profilera Malmö som en nytänkande och blomstrande stad samt att inspirera och bemöta det ökade trädgårdsintresset. Målet är att erbjuda ett slagkraftigt och innehållsrikt arrangemang som är till för alla

blomster- och trädgårdsintresserade i Malmö med omnejd samt besökande turister. Vi vill göra Malmö ännu vackrare, genom att erbjuda spännande trädgårds-upplevelser och därmed inspirera till eget odlande.”

(<http://www.malmo.se/malmogardenshow>, 2012-05-25)

Figur 1. Översiktskarta över utställarområdet, inringat i rött är min plats

Syfte

- Syftet var att bygga en idéträdgård på Malmö Garden Show den 28-31 maj och sedan representera den under tillställningen 1-3 juni.
- Redogöra för arbetsprocessen bestående av planering, förberedelser och byggandet. Resultatet av den färdiga trädgården redovisas med fotografier och en berättande vandring genom idéträdgården.
- Att uppmana till reaktioner, bl.a. genom kulturkrocken samt få en känsla för hur människor reagerar på grönskan och avsaknaden av blommor. Det viktigaste är inte att vinna tävlingen utan erfarenheten av att planera och utföra en idéträdgård som håller sig till mitt grundkoncept.

Mål

- Att införskaffa medel till att utföra idéträdgården genom sponsorer.
- Planera för och utföra en väl fungerande och hållbar konstruktion som är både ekonomiskt och praktiskt genomförbar.
- En del i utmaningen har varit att försöka skapa den optimala utformningen/designen för en idéträdgård som tilltalar både privatpersoner och branschfolk med deras olika preferenser.

Avgränsningar

Då den största delen av arbetet ägnades åt konstruktionen blev det en begränsad litteraturstudie. De viktigaste aspekterna i den japanska trädgården är studerade t.ex. uppbyggnad av grundstrukturerna, sten, vatten och växter. Likaså de hälsogivande delarna i trädgård, så som utsikt, skydd i ryggen, trygghet, grönska och frisk luft. Studien av den arabiska trädgårdskulturen är begränsad pga. den lilla del av idéträdgården den upptar.

Metod

Intervjuer gjordes på Nordiska trädgårdar, Älvsjömässan i Stockholm för att bl.a. undersöka besökares och utställares idé om vad en kontemplativ trädgård bör innehålla.

En litteraturstudie genomfördes av idéen som stödjer mitt koncept. Dels för att undersöka effekterna grönska har på hälsan men även få en inblick i den japanska och arabiska trädgårdsdesignen. En beskrivning av designen, planeringen inför byggandet av idéträdgården samt utförandet redogörs med hjälp av ritningar och illustrationer tillsammans med fotografier. I diskussionen resonerar jag kring vad som fungerat väl och mindre väl.

Intervjuer

I studiesyfte åkte jag till Nordiska trädgårdar på Älvsjömässan i Stockholm, 12-15 april. Där fotograferade jag montrar och pratade med både utställare och besökare. Jag hade förberett ett antal frågor, men de flesta samtal utvecklades bortom dessa frågor. Frågorna ställdes till fem utställare och lika många besökare. Svårigheten var att få uttömmande svar eftersom de intervjuade besökarna inte tidigare hade funderat över de frågorna jag ställde.

De ställda frågorna till utställare/ branschfolk:

- Hur ska man hantera sponsorer, finns det några andra alternativ eller lösningar?
- Vilka onödiga missar ska jag undvika när jag planerar och bygger min trädgård?
- Vad brukar engagera eller tilltala branschfolk respektive besökare mest i din monter?
- Vilka är de viktigaste ingredienserna i en kontemplativ trädgård, vad ger dig lugn och ro?
- Finns det något i din monter som du saknar nu i efterhand?

De ställda frågorna till besökare:

- Vilka är de viktigaste ingredienserna i en kontemplativ trädgård, vad ger dig lugn och ro?
- Har du någonsin tagit en idé och gjort den till verklighet hemma som du sett i:
  - tidningar
  - TV
  - Idéträdgårdar
- Finns det något du önskat se mer av idag på mässan?

Sammanställning av intervjuerna

Svaren från de tillfrågade skiljde sig. Det fanns dock en gemensam faktor. Jag frågade bland annat vad de tyckte var de viktigaste beståndsdelarna i en kontemplativ trädgård. Merparten svarade skydd i ryggen och fri utsikt med ett vackert blickfång. En annan viktig del var vatten och ljud av vatten och givetvis grönska. Sittplats/er, ljus, doft och behagliga/vackra kompositioner var andra uttryck som nämndes. Detta var egentligen ingen nyhet för mig utan bekräftade snarare mina egna tankar och stärkte planerna för min design. I den här frågan skiljde sig svaren inte åt beroende på om det var en utställare eller besökare som svarade.

När jag frågade om trender hade de besökande inget svar då de inte alls reflekterat över detta. De ansåg inte trender vara avgörande när det kom till trädgård. Utställarna däremot var rörande överens om att det är odling av ätbart som är det hetaste i år. Det skall odlas nyttoväxter överallt i alla skalor och givetvis ekologiskt. Jag hade bestämt redan innan att jag inte skulle göra någon odlingslott och det blev ännu mindre aktuellt när jag fick höra att jag kan förvänta mig en del odling bland andra utställare. Det enda ätbara jag planerat är kryddor och de är mer tänkta som doftstimuli.

Jag bad utställarna tänka tillbaka till tidigare byggen men även den de stod vid just då och vad de fått för respons från besökarna, vad de gillat mest, negativa kommentarer eller annat. Då var det enligt utställarna många besökare som ansett att *-"Det här kan jag ju inte göra hemma..."*. Alltså, för abstrakt eller konstnärligt verkade besökarna tycka vara besvärligt då de inte kunde översätta det hemma på sin balkong eller i trädgården. De ville ha realistiska förslag de kunde ta med sig hem helt enkelt. Positiva kommentarer handlade ofta om detaljer, en fin växt, kruka eller liknande de kunde köpa och ha hemma.

Med utställarna kunde jag även diskutera själva stommen eller konstruktionen av montern, hur de byggt upp den, vad som varit problematiskt och misstag jag kunde undvika. Lösningarna var lika många som kreativa. Enligt en utställare var det viktigt att tänka stort och *-"inte snöa in sig för mycket på detaljer då det är lätt att tappa behetsintrycket."* Det gemensamma svaret jag fick när det gällde misstag var: *"Ta med mer material än vad du tror kommer att gå åt!"* Alla hade beställt för lite jord, eller för lite bräddor, för lite skruv, för lite snittblommor med mera.

*Figur 2. 2012-04-12
Konstruktionen av montern " Växtriket" där jag fick idén
till hur jag skulle bygga stommen*

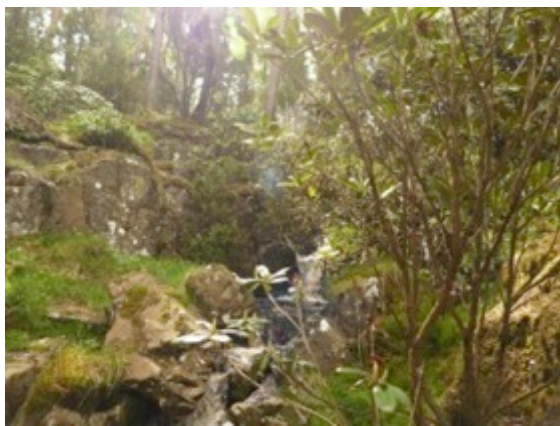
*Figur 3. 2012-04-12
Trädgårdsprofilen Jan Rundgren, designer av
" Växtriket" var en av de intervjuade*

*Figur 4. 2012-04-12
Inspirerande bild från Zetas idéträdgård, barrväxter, ormbunkar och vårlökar*

Resan fram till idéträdgården

Den stilrena designen hos de japanska trädgårdarna tilltalar många med sina sparsmakade planteringar och genomgående färgtema av grönt. Det är liknelser av naturen och ska man skapa en trädgård i japansk anda uppmanas man därför att först studera naturen (Keane 1996). Detta har jag gjort under studiebesök till bl.a. Vargaslätten utanför Halmstad vid två tillfällen. Naturen på Vargaslätten har likheter med en del natur i Japan med fuktig mark, vattendrag, branta slänter med klippformationer i dagen och höga tallar i bakgrunden (se fig. 5 & 6).

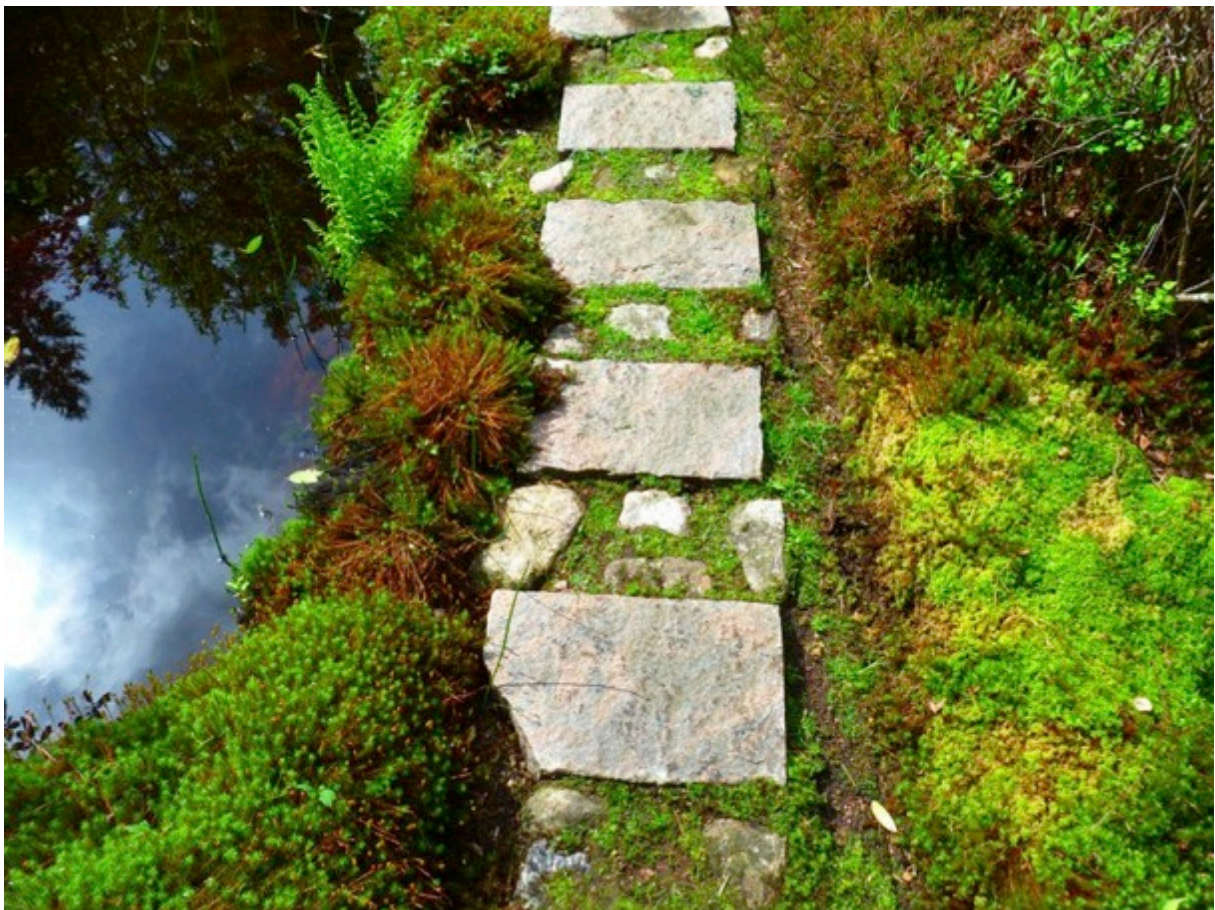
Figur 5. 2011-05 Vargaslätten

Det är alltså inte en kopia av naturen som ska skapas utan en tolkning av den (Keane 1996). Min tolkning genomsyras av grönska i olika nyanser och strukturer, men även någon avvikande färg för att skapa illusionen av ett djup. Placeras mörkare växter längst bak i en plantering och ljusa längst fram kan man lura ögat att rummet är djupare än vad det är, ett flitigt använt trick i de ofta mycket små japanska trädgårdarna (Cave 1993).

Det som jag ska skapa är en idéträdgård i Malmö, en mångkulturell stad. Grundtanken med idéträdgårdar är att väcka intresse och reaktioner på något sätt. När jag tänker på Malmö tänker jag genast på kulturkrockarna. Men även det fantastiska utbytet av olika matkulturer, musik, kläder, språk och erfarenheter. Varför inte göra en tolkning av detta i en trädgård? För att jag ska kunna väcka intresse hos så många besökare som möjligt under de tre dagar som trädgården visas upp behöver den ha något som tilltalar var och varannan person. I boken "Creating japanese gardens" skriver författaren att alla har en koppling till naturen genom "urmänniskan"- vårt undermedvetna, symboler som vi reagerar på (Cave 1993). Dessa symboler finns i naturen och alla reagerar olika på olika symboler beroende på vad man är uppväxt med och var man är uppvuxen (Cave 1993). Den rena naturen kan jag säkert få många att relatera till, allra helst de med nordeuropeiskt ursprung. För att då skapa en koppling med arabvärlden som är en välrepresenterad del i Malmö behöver trädgården något mer än grönskan. I det arida klimat som råder i större delen av mellanöstern blir trädgård en lyxvara allra helst i de trädgårdar som beskrivs av Donald Newton Wilber (1979). Här beskriver han de enorma palatsen eller paviljongerna som pryts med stora draperier som skydd mot solen. De höga träden som erbjuder skugga och sötsaker i form av frukt, enorma svalkande bassänger med porlande vatten, paradiset.

Här slappnar man av, vilar, äter och njuter i skyddet av draperier och grönska men med fri sikt ut över trädgården, precis som grundpelarna i den kontemplativa och terapeutiska trädgården (Nilsson et.al.2009). Grönska och vatten introducerar en känsla av trygghet som leder till stabilare hjärtrytm och lägre puls, lugnare mage samt att flera stresshormoner minskar i koncentration (Nilsson et.al.2009). Detta är essensen av vad jag vill åstadkomma med min trädgård.

Jag vill inspirera människor att skapa lugnande och helande platser som kan tilltala de flesta oavsett ursprung, med hjälp av de uråldriga symboler som naturen innehåller. Dessa platser kan anläggas i liten skala med hög tillgänglighet på t.ex. arbetsplatser där det ofta finns ett oanvänt atrium eller liknande yta. På bostadsgårdar där ofta lek och umgänge prioriteras, men där även vila kräver sin yta. I villaträdgården, takterrassen, balkongen eller varför inte "fickparker"- små urbana parker.

Figur 6. 2011-05 Vargaslätten

Figur 7. Den första skissen som gjordes och skickades in till Malmöstad redan i mars efter deras önskemål

Figur 8. 2012-06-01 Bastmatta, ormbunkar, spång

En resa genom idéträdgården

Nedan följer en text för att måla upp en bild hur den färdiga idéträdgården blev. Med ett litet kliv upp på spången av trä som ligger strax ovanför marknivå börjar vandrigen genom den lilla konstgjorda världen. Det första trädet man möter är en ung japansk lärk, *Larix kaempferii* som är placerad för att ta bort fokus från dammen när man först kliver in i trädgården. Effekten av dammen är viktig, den kommer som en överraskning. Just det dolda eller inte direkt avslöjade är viktigt i alla sorters trädgårdar; att man inte bjuder på allt med en gång (Kastrup et.al. 2006). Något man anar en bit in är det lilla rödbladiga trädet, en japansk lönn, *Acer palmatum 'Atropurpureum'*, längst bak som drar till sig blicken och driver besökaren genom trädgården.

Svårigheten var att hitta ett tillräckligt stort exemplar med den rätta formen. Något vanligt förekommande vid anläggning av trädgårdar i Japan är att de träd och buskar man planterar mer eller mindre har uppnått sluthöjd (Cave 1993). Detta är tyvärr inte särskilt vanligt förekommande i Sverige och skulle man hitta stora plantor är de väldigt dyra. Direkt till vänster är paviljongen placerad. Här inne kan man slå sig ner på kuddarna och beskåda trädgården från ett annat perspektiv än det när man står upp. Här får man se växterna nästan underifrån där man får vackra ljusskiftningar i motljus. Bastmattan (se fig. 8) valdes som golvyta då det var vanligt förekommande i de stora paviljongerna i Persien att bl.a. täcka

golvet med vackra mattor (Newton Wilber 1979). I det fallet var det inte bastmattor utan påkostade handvävda mattor med storslagna perspektiv från växt- och djurriket (Newton Wilber 1979). Då jag endast inspirerats av dessa platser och vill sätta en nordisk prägel på det blev en kompromiss den slitvänliga bastmattan. Färgen är neutral, den är billig i inköp och har många användningsområden som kan inspirera besökarna. Författaren av boken "Persian gardens and garden pavilions" nämner även att man i de persiska trädgårdspaviljongerna ofta hängde upp stora draperier och skycken för att skugga de stora salarna som knappt hade några väggar, detta för den livsnödvändiga svalkan under heta somrar. Därav mitt val att pryda paviljongen med luftiga draperier.

Fortsätter man på spången förbi lärken når man vattnet med det enda blommande, en vit iris, *Iris sibirica* 'Butter & Sugar'. Irisar är flitigt använda i japanska trädgårdar nära eller i vatten då blomningen är väldigt kort och då slående vacker (Cave 1993). Det blev en otrolig utmaning att tajma blomningen exakt till de tre dagarna. Nödlösningen skulle vara en snittblomma. I bakgrunden av vattnet står ett större buskträd, ginnalalönn, *Acer tataricum* ssp. *ginnala*, som skuggar och skärmar av omvärlden. Den ger höjd, grönska och en fond åt vattnet. Platsen ska vara inramad och skyddad men även öppen och ljus, precis det detta busk-träd kan erbjuda. Bredvid dammen står en låg tall som för tankarna till bonsai. Ett av mina främsta val av träd var just en gammal bonsaiklippt tall, för att verkligen poängtera det gamla, knotiga och envisa som en tall verkligen kan förmedla

(Keane 1996). Några grenar sträcker sig över vattnet och skapar mångdimensionella effekter i spegelbilden. Jag hade önskat tallen i början av trädgården men den var för låg för att ge önskad effekt av att dölja den lilla dammen.

Figur 9. 2012-06-01 Matsu- tall på japanska

En kambräken, *Blechnum spicant* och parasollblad, *Astilboïdes tabularis*, står intill vattnet i sällskap av runda stenar. De flesta ormbunkar har planterats invid stenar. De gröna ormbunkarna skapar diskreta kontraster med sina olika former och strukturer. Högräst bambu, *Fargesia murielae* 'Jumbo', har placerats till vänster om spången efter paviljongen för att ge den en grön vägg och besökande på spången något att röra vid och uppleva på riktigt nära håll. Bambuns stilla rasslande i vinden fungerar lugnande när besökaren sitter invid den och mediterar eller bara vilar.

Slutligen täcker mossan resterande yta, bakar in växter och stenar och ger den gröna och frodiga finishen. Mossan läggs ända ut till kanten så att trädgården ser ut som en liten kulle av mossa (se fig. 11). Runt och närmast dammen ligger en annan typ av mossa än resterande yta,

björnmossa. Den växer naturligt på sankmarker. På det sättet ger jag dels björnmossan de bästa förutsättningarna för att överleva helgen men även för att uppmärksamma om att det finns en djupare tanke med växtvalet än bara det estetiska, nämligen ståndortsanpassning.

Figur 10. 2012-06-01 Den färdiga trädgården precis innan juryn ska bedöma

Figur 11. 2012-06-01 Den färdiga idéträdgården

Figur 12. 2012-06-01 Under grönskan

Växterna

De japanska trädgårdsmästarna strävar ofta efter att efterlikna naturen fast i miniatyrformat (Kastrup et.al.2006). Träden i min idéträdgård har främst funktionen som blickfång. Därför är det väldigt viktigt att stammen inte är för hög då kronan riskerar att hamna ovanför blicken. Detta var ett återkommande problem i idéträdgårdarna på Älvsjömassan. Under arbetets gång har valet av växter, främst lignoserna, ständigt ändrats utefter vad som gått att få tag på. Det har hela tiden funnits en grundtanke när det gäller uttrycket och formen på växterna men de slutgiltiga arterna har inte varit definitiva förrän veckan innan bygget. Strävan efter att hitta träd med den perfekta formen har varit en stor del i min design. Den rätta höjden dvs. ca 2 meter och det breda utsträckande växtsättet, som kännetecknar en bonsai. Så har jag önskat uttrycket på de flesta lignoser med undantag för att höjden kan variera. Växtmaterialet i min utställningsträdgård

är inspirerat av den japanska trädgårdskulturen med olika ormbunkar, mossa och små träd. Just för att den typen av natur är väldigt lugnande och skötseln av en trädgård kan fungera rent meditativt (Keane 1996). De olika växterna är utvalda utefter deras växtsätt, strukturen och formen är viktigare än att det blir en speciell art. *Matteuccia struthiopteris*, strutbräken som ger höjd och en ljus skir grönska. Sköldbräken, *Polystichum polyblepharum* med breda flikiga blad som ger massa. Kambräken, *Blechnum spicant*, ger fin siluett mot stenarna. I dammen planteras en *Iris sibirica* 'Butter & Sugar', en vitgul blommande iris som trivs i strandkanten, den är det enda blommande i trädgården. Bambun är *Fargesia murielae* 'Jumbo', i så stor kvalitet som möjligt dvs. 5 liters krukor. Ett problem var att jag inte kunde ha plantor med för stor kruka då den skulle sticka upp över pall-kanten och framförallt bambu odlas i väldigt stora krukor.

Paviljongen

Inspirationen kommer från den arabiska orienten med svala skuggiga platser för vila med mängder av vackra tyger och kuddar att återhämta trötta ben på. Det är dock med en nordisk tolkning för att besökarna ska känna sig hemma och avslappnade. Det vita, ljusa är bekant för oss nordbor. Kuddar, dynor och draperier som pryder sittytan utgörs av gåvor och lån från vänner och familj. Dessa sys om och modifieras för att passa in. Det viktigaste är att det är mycket kuddar för att det ska se inbjudande ut. På ställningen hängs långa vita fiberdukar som är relativt genomskinliga.

De ger skugga och en ombonad känsla. Draperierna är långa och svepande och tråcklas fast på plats. Draperierna samlas och hålls ihop med omtag och sys fast i mattan så de inte fladdrar för mycket i vinden. Paviljongen kommer slutligen att prydas av ett antal lyktor i orientalisk stil, dessa både hängs i ställningen och ställs på golvet. Ett par krukor med kryddväxter för tankarna till den arabiska orienten där dofter och smaker kittlar sinnen. Ett litet bord i orientalisk stil, den enda möbeln, får plats i en hörna.

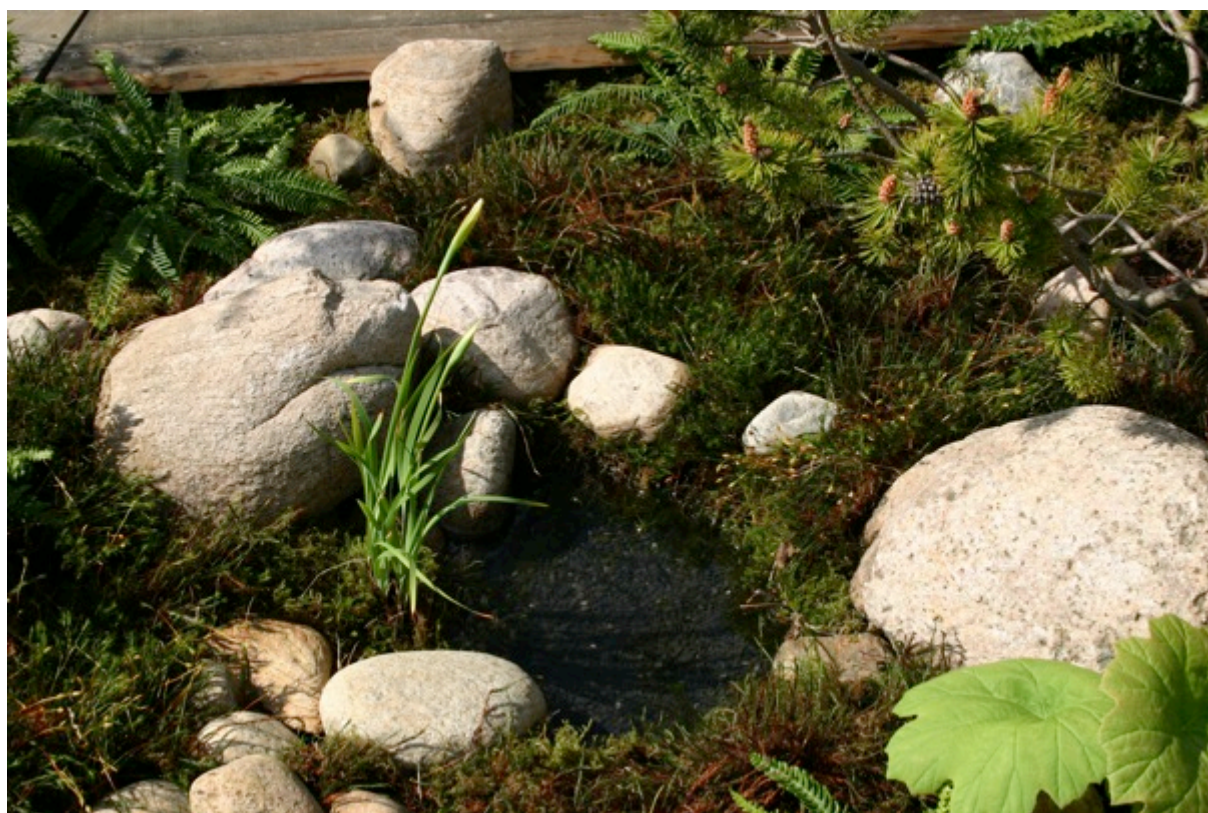

Figur 13. 2012-05-31 Paviljongen

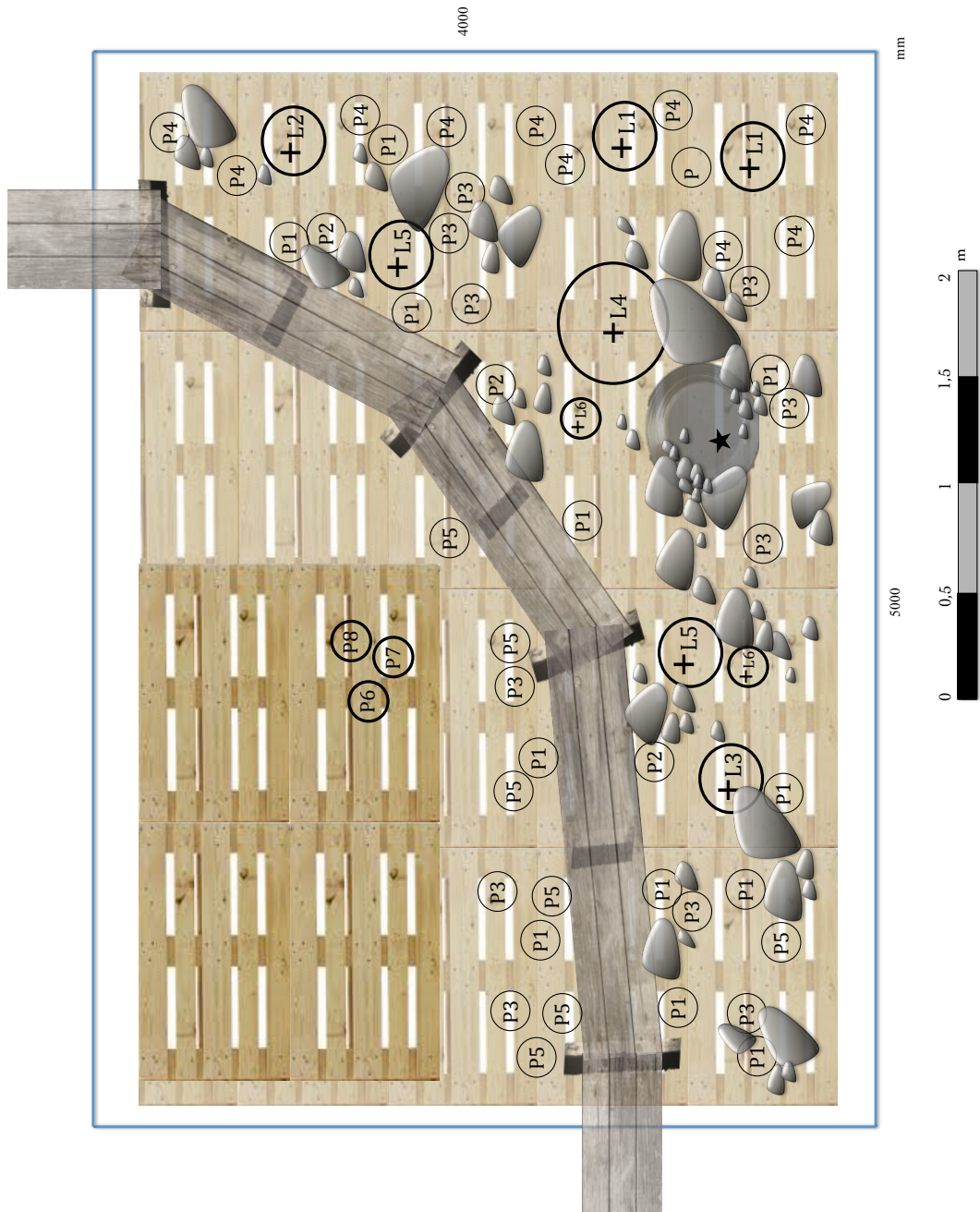
Stenarna

I Japan mediterade de gamla mästarna för att uppnå *mu-shin*, ett stilla sinne, för att kunna uppfatta vad stenarnas andar önskade innan de arrangerades (Kastrup et.al.2006). Stenarna som ofta är grunden i den japanska trädgårdsdesignen kan symbolisera ögrupper i ett hav eller stora berg och bergskedjor (Kastrup et.al.2006). Runda naturliga stenar skapar även en otroligt vacker fond till växter. Det miljontals år gamla, tunga och fasta mot det nya, friska och lätta. Stenarna placeras ut i grupper och utdragna linjer, de ramar in och rundar av dammen, ger den ett naturligt uttryck

och skapar naturliga planteringsplatser för växter. I planeringen av trädgården kommer oftast stenarna på plats före växterna. Stenarna blev sällan fraktade till trädgården utan fanns ofta på plats men av respekt för de heliga andarna, inkluderades de i designen (Keane 1996). Enligt den inhemska japanska tron, Shinto kunde stenar husera gudarna som kom från himlen medan dammen huserade gudarna eller andarna som kom från "bortom havet" (Keane 1996). De heliga stenarna kallar man *iwa-kura*, och de heliga dammarna *kami-ike*, dessa namn används än idag (Keane 1996).

Figur 14. 2012-06-01 Vatten med stenformationer

Figur 15. Planteringsplan

Konstruktionen

Stommen

Efter att ha spenderat många timmar med att tänka ut den bästa typen av grundkonstruktion kom jag fram till att en ram som fylldes med matjord inte var det mest optimala, även om det är den mest traditionella. Denna slutsats drog jag utifrån de intervjuer jag hade med utställarna i Stockholm. Alla idéträdgårdar som presenterades på Malmö Garden Show, förutom min, använde sig av den tekniken. Det är för det första svårt att uppskatta eller beräkna mängden matjord som krävs, vilket utställarna upplyste mig om. Dels är det problematiskt att hantera, det är tungt arbete att skyffla all jord inför bygget men även efteråt när det ska bort. Då det är ett väldigt tidsbegränsat bygge samt att jag hade en väldigt begränsad mängd arbetskraft att tillgå var detta ett viktigt problem att beakta. Alternativet som jag upptäckte under mässan i Stockholm var att använda EU-pallar. Dessa är lätta att få tag i och är byggda i standardmått. De är dessutom lätta att hantera, speciellt de som är gamla eftersom de inte väger lika mycket som de nya.

Ytan jag blev tilldelad var 20 m² stor, 4x5 meter. Hela ytan förutom ca 15 cm innanför kanten täcktes med 24 stycken eu-pallar, efter standardmåtten 1200x800x140 mm. Fyra av dessa kapades så att de endast var 500 mm breda istället för 800 mm, detta för att kunna fylla ut hela ytan men lämna en bit innanför yttergränsen. Ovanpå dessa 24 pallar placerades ytterligare 4 stycken pallar i ena hörnan. Detta kom att bli

Figur 16. 2012- 05-31 Damm med hönsnät

sittytan (se fig. 17). Den skulle vara upphöjd för att ge en bättre utblick mot trädgården och markera en annan typ av aktivitet. De fyra pallarna täcktes sedan av en stor bastmatta med grov textur. Den blev en naturlig bas till de kommande dynorna och prydnadskuddarna. Måtten synliga på spången i planen (se fig. 17) markerar längden på den längsta delen av varje sektion. Utmed den ovannämnda kanten, mellan eu-pallarna och yttergränsen, häftades det fast hönsnät. Hönsnätet gick diagonalt från pall-kanten ner till kanten i den omkringliggande gräsmattan och skapar en liten slänt. Detta för att få ett mjukt avslut som hjälper montern att smälta in i omgivningen. Den blå linjen på ritningen markerar gränsen för ytan (se fig. 17).

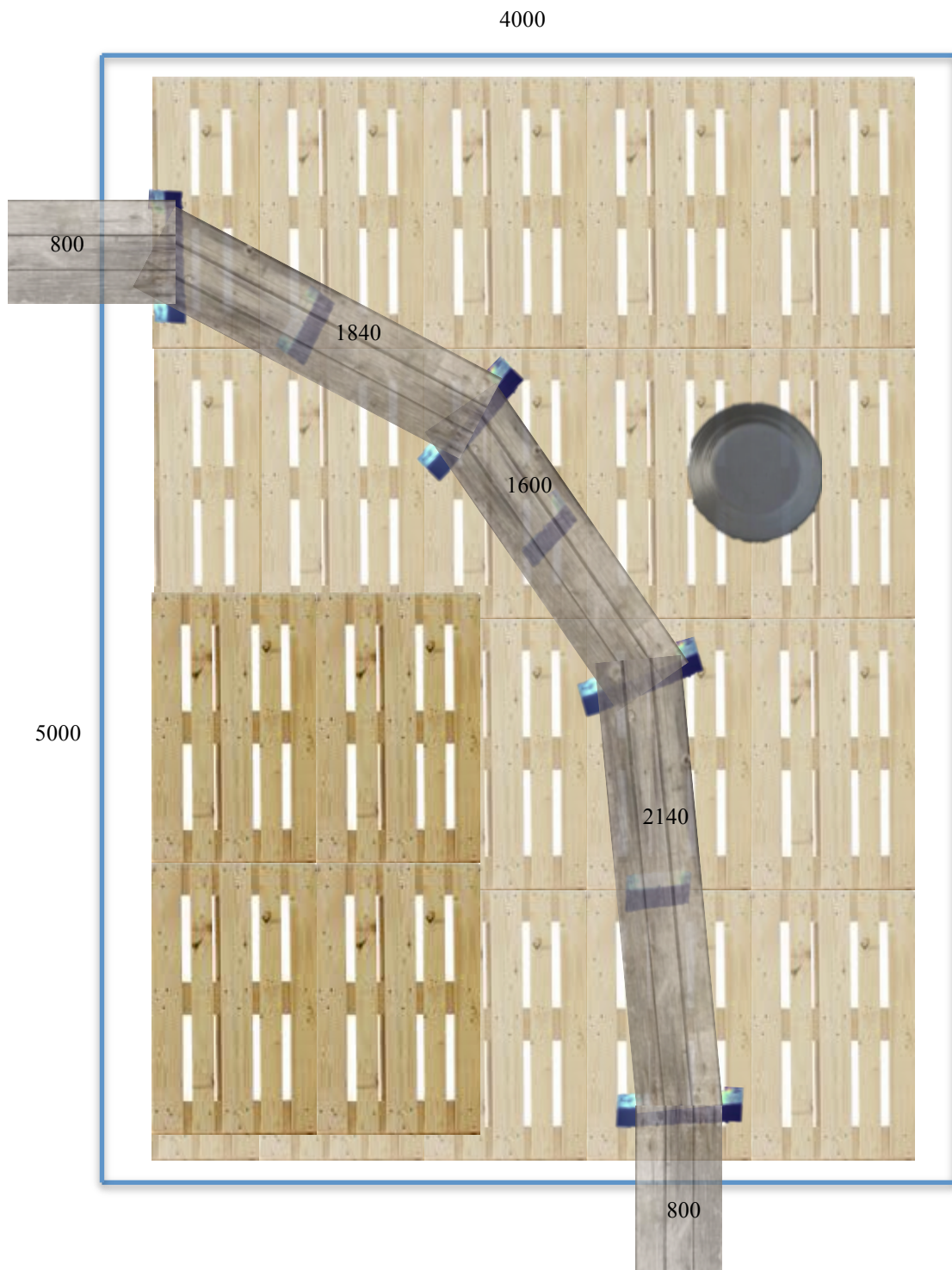
Hål sågades ut i pallarna med tigersåg och sticksåg, där krukorna fälldes ned i samma nivå som den kommande mossan. Hål gjordes även för dammen som fälldes ned i pallarna. Dammen täcktes med hönsnät (se fig. 16) som häftades fast med häftpistol i pallarna. Istället för att surra fast stenar och annat med ståltråd klippte jag upp hönsnätet. En ganska stor bit sparades och fick baka in rotklumpen på

irisen. Kanten veks in och böjdes upp lätt, för att stabilisera stenarna och hålla dem på plats. Botten täcktes med små svarta stenar i dimensionen 8-10mm för att dölja hönsnätet och ge dammen en illusion av djup och mossa petades in där man kunde ana hönsnät eller duk. Resultatet blev en naturlig liten tjärn som blänkte i solen. Tyvärr fick jag inte irisen att blomma men två knoppar stod på bristningsgränsen. Trädgårdsmästaren John Taylor kom förbi under första dagen och frågade om jag hade glömt hårtorken... Han förklarade att på Chelsey Flower Show har alla utställare med sig hårtorkar för att driva på knoppar som inte riktigt hunnit slå ut. Så nästa gång får hårtorken följa med!

Ovanpå det första lagret pallar och hönsnät lades en svart fiberduk ut för att skapa en hel yta att lägga mossan på. Detta för att mossan inte skulle ramla ned mellan brädorna. På fiberduken lades ytterligare en duk som lagrar vatten, detta

gjordes för att mossan är väldigt känslig för uttorkning och för att den skulle se fräsch ut utan att vattna en gång i timmen. Hål skars även ut i båda dukarna för krukor och dammen. Nackdelen med att använda sig av tekniken med pallarna är att när hålet väl är sågat så är det där. Man kan inte flytta det ens 5 cm. Därför placerade vi ut alla krukor först, markerade med blyerts och sedan sågade. Här hade jag planteringsplanen att tillgå var växterna skulle placeras, men upptäckte snart att jag hade planerat in alldeles för mycket växter och väljer därför bort nästan hälften. Växtkombinationer uppstod här spontant bl.a. parasollblad, *Astilboides tabularis*, tillsammans med kambräken, *Blechnum spicant*, som placerades invid dammen med stora stenar (se fig. 16). Parasollbladen, *Astilboides tabularis*, hittade jag undangömt i ett av växtleverantörens växthus. Dessa plantor hade sett för tråkiga ut för att säljas några veckor tidigare.

Figur 17. Grundkonstruktionen

mm

Stålställningen

Stålställningen som fungerar som en paviljong ger ytan tak och skapar rum. Den är svetsad i 20x20x2 mm stål och konstruerades så att den kunde monteras på plats med några få skruvar. Ställningen har fått 50x50 mm plattor som fötter som helt enkelt skruvas ner i pallarna genom mattan för snyggast finish (se fig. 20). Fötterna doldes av draperier och kuddar. Ställningen är konstruerad

högre i framkant än i bakkant. Detta för att göra sittytan inbjudande med en ordentlig utsikt samtidigt som den ger skydd i ryggen, båda viktiga aspekter i en kontemplativ trädgård (Nilsson et.al. 2009). Den här typen av stål är behandlad med fett för att förhindra rostangrepp, detta tvättades bort för att metallen skulle få lite patina och inte se fabriksny ut. (Ritning se fig. 21)

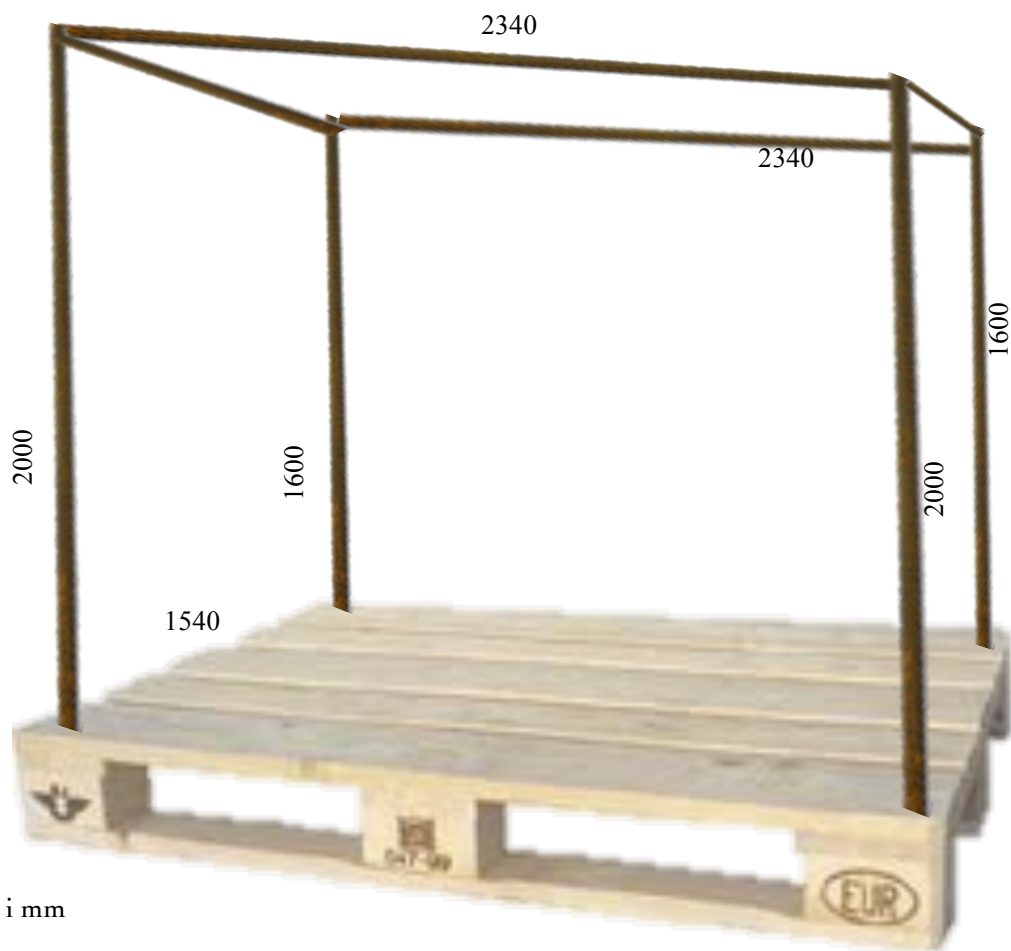
Figur 18. Den färdiga konstruktionen

Figur 19. Närbild på hörna

Figur 20. Fot/ fästordning

Mått i mm

Figur 21. Stålställningen

Spången

Spången som leder besökaren genom hela upplevelsen byggdes upp med 100x80 mm regler som skruvades fast i de underliggande pallarna. På reglarna lades breda plank som i sin tur skruvades fast i reglarna. Spången är 400 mm bred. Planen var först att spången skulle vara 700 mm bred för att en rullstol skulle kunna köra igenom. Då virket jag kunde få tag i var i en begränsad mängd fick jag anpassa måtten efter det. Fyra av de sju reglarna sticker ut på sidorna av spången och är därmed synliga. På grund av risken för att spången skulle svikta av besökarnas tyngd lades ytterligare tre regler, 350mm breda, mellan de utstickande och syns därför inte. Hela idén med spången var att den skulle

uppfattas som svävande över mossan. Spången byggdes i förväg för att undvika eventuella problem under byggnationsveckan men även för att kunna prova att gå på den så den verkligen skulle hålla. Det sparade förmodligen många värdefulla timmar när det var dags att bygga idéträdgården på riktigt. Ytan markerades ut med rep och koner och de fyra pallarna/sittytan lades ut så att spången skulle kunna läggas ut korrekt (se fig. 22). Vinklar var tvungna att sågas ut då spången svänger och detta gjordes på plats efter mycket pusslande. Överlappande plankor var inget alternativ pga. snubbel-risken. Det var även ett väldigt bra tillfälle att överväga alla proportioner.

Figur 22. Ihop pusslande av spångdelarna

Figur 23. Utritad vinkel inför sågning

Figur 24. Färdig del av spången

Figur 25. Sista skruvarna på plats!

Tävlingsresultatet

Vinnaren och mottagaren av "Best in show" (se fig. 26) blev Hvilan trädgårdsutbildning som hade gjort en gammaldags plantering med drivor av blommor i pastell. En engelsk dröm med rosor och fingerborgsblommor. Den var vackert inramad med ett mycket glest staket av störrar som bundits ihop av en grov ståltråd. I mitten stod ett träd som gav effekten av ett parasoll och under en vacker gammal stol och antika prydnadsaker. Det romantiska är ett beprövat koncept som fortfarande tilltalar många, och var ett smart drag av vinnaren.

Med tanke på de kommentarer jag fick under intervjuerna i Stockholm hade jag väntat mig att en trädgård med fokus på odling/ urban odling skulle vinna "Best in show".

Därför förvånades jag extra mycket när en idéträdgård med konceptet romantik vann. Ett vinnande koncept som var genomgående mycket tydligt.

Jag frågade några av jurydeltagarna under helgen vad det var som inte fungerade med min trädgård. Det var väldigt viktigt för mig att veta dels inför skrivandet av diskussionen till den här kandidatuppsatsen men även för min personliga analys och utveckling. De var eniga om att trädgården var fantastiskt bra gjord, men att kontrasten mellan trädgården och paviljongen var stilmässigt för stor. Med tanke på att Malmö Garden Show bjudit in att göra idéträdgårdar, *show gardens*, undrar jag därför om det inte är meningen att vi ska presentera något "show-igt", nytänkande, spännande och annorlunda?

Figur 26. 2012- 06-01 " Best in Show"

Diskussion

De senaste månaderna har varit en otrolig resa, utmanande, lärorikt och spännande. Mina drömmar om att berika världen med rofyllda platser av grönska har tagit ytterligare steg. Responsen och kommentarerna från besökarna under Malmö Garden Show bekräftade mina tankar om att ren grönska fungerar lugnande och besökarna reagerade tydligt med utrop av gillande kommentarer. Jag njöt extra mycket av att få stå "incognito" bland besökarna och smyglyssna på vad de sa när de såg idéträdgården; - *"Otroligt rogivande!"*, - *"Vackert!"*, - *"Som en riktig skog!"*, - *"Här känner jag mig hemma, som mossorna i Norrland!"*, - *"Jag blir alldeles lugn inombords!"*. Samma typ av kommentarer fick jag om paviljongen; - *"Åh, här vill man bara krypa in och lägga sig!"* - var den mest återkommande kommentaren. Många poängterade även kontrasten mellan de olika kulturstilarna och tyckte det var spännande och nytänkande. Just detta, den högst medvetna stillkrocken, har triggat många tankar och funderingar hos mig. Det är ju ingen nyhet att världens gränser suddas ut mer och mer, vi reser till ställen långt bortom vår trygghetszon. Matkulturen utvecklas hela tiden med smaker och ingredienser från hela världen. Gränser sprängs och regler ifrågasätts. Är det inte på tiden att vi utvecklar vår uppfattning om trädgård och kliver in i 2000-talet? Många efterfrågar nya idéer att identifiera sig med, att kunna visa sin person och bakgrund som många är väldigt stolta över. Och vad är det som säger att kulturkrockar nödvändigtvis är negativt? I slutändan handlar det alltid

om den personliga tolkningen av en design och att skönheten sitter i betraktarens ögon.

Konstruktionen fungerade som en dröm, den var smidig att arbeta med och jag är otroligt nöjd över resultatet. Till den här typen av design med grupper av växter eller solitärer men där en stor del täcks av en marktäckare är denna konstruktion väldigt lättarbetad. Har man istället planteringar med mängder av olika växter där allt mer eller mindre flyter samman tror jag det är bättre med "ram och matjords"-konstruktionen. Spången som vilade på regler krävde en hel del arbete för att fungera praktiskt såväl som estetiskt. För att spången inte skulle ge ett rörligt intryck med för många utstickande regler på så kort sträcka kapades de flesta så att de inte syntes. Endast några få regler lämnades längre. De behövdes dock för att fördela vikten på en större yta. Med mossan kunde jag dölja alla spår av stommen och det gick inte att ana hur den var byggd utan att lyfta på duken. Risken som jag blev medveten om genom intervjuerna var att jag skulle ta med för lite mossa. Därför beräknade jag en tredjedel extra. Trots detta fick jag med mig för lite mossa när det var dags att lägga ut den. Det behövdes därför ytterligare en bilresa till plantskolan för att hämta mer mossa under den mest stressiga perioden av bygget.

Växterna var en resa för sig. Plantskolan i Danmark som min växtsponsor tar större delen av sina växter ifrån, ville inte leverera de växter vi beställt då de inte

höll måttet. Jag fick tänka om och efter samtal med plantskolan beställdes de växter som var i bäst och störst kvalitet. Jag fick väldigt fina plantor och kan i efterhand uppskatta deras beslut. Generellt var det besvärligt att hitta gröna friska plantor, förmodligen för att det var så tidigt på säsongen.

När jag till slut skulle placera ut växterna på stommen inför hålsågningen upptäckte jag vad mycket färre växter jag behövde jämfört med planerat. Lugnet var trots allt a och o och för många plantor hade stört lugnet. Ungefär hälften av plantorna valdes bort inklusive en av ginnalalönnarna som jag hade planerat in två av. De var så breda och frodiga att en var tillräckligt. Komiskt då jag haft sådant bry över att buskarna skulle vara för glesa. Busken som valdes bort ersattes med en grupp strutbräken som visade sig bli väldigt vackra grannar till tallen.

Jag hade en idé om att dvärgträdcypress, *Chamaecyparis pisifera 'Filifera Nana'*, skulle vara fin framför en grupp stenar, men vid plantering kändes det oroligt och de valdes bort.

Som jag kom fram till genom intervjuerna med besökare på trädgårdsmässa vill de gärna ha handfasta tips de kan ta med sig hem. Det får inte vara för orimliga växtkombinationer, t.ex. en växt som uppenbarligen inte är hårdig tillsammans med en vanlig svensk växt eller för avancerade konstruktioner. Detta följde mig under hela processen och jag har varit noga med att inte sväva iväg för mycket. Utställarna nämnde att besökare ofta kommenterade specifika växter, det

fanns alltid något i trädgården som folk frågade var den kunde köpas. I min idéträdgård var det främst två växter som fick extra beundran; den japanska lärken, *Larix kaempferi*, (se fig. 27) som blev en riktig "snackis" och många undrade vad det var för träd och var de kunde införskaffa den till sin egen trädgård.

Trädet i bakgrunden, den japanska lönnen, som skulle ha en avvikande färg för att dra besökaren genom trädgården var den andra "snackisen". Många rörde vid bladen som för att se om den var äkta. Den var egentligen redan såld men kunden hade inte hämtat den. Därför kunde jag låna den över helgen eftersom ingen av samma kvalitet och uttryck kunde införskaffas.

Vad är då ett vinnande koncept? Kanske handlar det helt enkelt om personlig smak och

tycke och därför kan det vara svårt att skapa en idéträdgård som faller majoriteten av människor i smaken. Det som jag upplever som en utmaning med just idéträdgårdar är att skapa nya förutsättningar och kombinationer för att utveckla trädgårdsbranschen.

Och jag tänker fortsätta göra det på mitt sätt – med guldmedalj eller utan.

Figur 27. Lärk

Källförteckning

Tryckta källor

Cave, Philip (1993). *Creating japanese gardens*. Rutland, Vermont & Tokyo, Japan: Charles E. Tuttle Publishing Co., Inc.

Grahn, Patrik och Ottosson, Åsa (2010). *Trädgårdsterapi*. Stockholm: Bonnier Existens

Kastrup, Ulla och Sjunnesson, Björn och Domines Adrian et. al. (2006). *Japansk trädgård på svenska*. Stockholm: Bokförlaget Prisma

Keane, Marc P. (1996). *Japanese garden design*. Rutland, Vermont & Tokyo, Japan: Charles E. Tuttle Publishing Co., Inc.

Newton Wilber, Donald (1979). *Persian gardens and garden pavilions*. Washington, D.C. Dumbarton Oaks

Nilsson, Gunilla och Grahn, Patrik och Börjeson, Bengt (2009). *Trädgårdsterapi*. Lund: Studentlitteratur AB

Internetkällor

<http://www.malmo.se/malmogardensshow>, 2012-05-23

Bilaga 1
(Den ursprungliga växtlistan)

Växtlista

LITT +NR	Vetenskapligt namn	svenskt namn	Antal	Kvalitet	Kommentar
LIGNOSER					
L1	Acer tataricum ssp. ginnala	ginnala lönn	2	kl 150-200	flerstammig
L2	Acer palmatum 'Atropurpureum'	japansk lönn	1	kl 150-200	flerstammig
L6	Chamaecyparis pisifera 'Filifera Nana'	dvärgtrådcypress	2	co 3l	
L3	Larix kaempferi	japansk lärk	1	kl 150-200	
L4	Pinus mugo var. pumilio	låg bergtall	1	co 20 l	
L5	Pinus mugo 'Mops'	dvärgtall	2	co 30-40	
BAMBU					
B	Fargesia (Sinarundinaria) murielae	bergbambu	10	co 14l, 160cm	Nygaards
PERENER & ORMBUNKAR					
P1	Asplenium scolopendrium	hjorttunga	12	co 3.0l	
P2	Blechnum spicant	kambräken	4	co 3.0l	Liljedalgårdens
P3	Dryopteris filix-mas	majbräken/ träjon	11	co 3.0l	Liljedalgårdens
P4	Hosta sieboldiana 'Elegans'	daggfunkia	10	co 3.0l	Gunnar Christensen
★	Iris sibirica 'Butter & Sugar'	strandiris	1	co 9cm	Liljedalgårdens
P5	Matteuccia struthiopteris	strutbräken	9	co 3.0l	Gunnar Christensen
P6	Mentha villosa 'Marocko'	mynta	3	co 9cm	3st/kruka Lackalänga
P7	Origanum vulgare	oregano	3	co 9cm	3st/kruka Lackalänga
P8	Rosmarinus officinalis	rosmarin	1	co 9cm uppstammad	i kruka på sittytan, Lackalänga

Skylttexten

Denna text tillsammans med en lista med alla sponsorerers logga kommer finnas upptryckt på en A3 skylt som placeras utanför trädgården. Alla medverkande får unisona skyltar upptryckta av Malmö Garden Show.

Japansk trädgård i en arabisk dröm

I takt med att tempot ökar, förväntningar stiger och framgång förväntas, ökar även behov av vila, meditation, stillhet och en möjlighet att ladda batterierna. Återhämtning i en grönskande miljö är bevisat långt mer effektivt än i en inomhusmiljö. Studier har även visat att man redan på romartiden insåg innebörden av återhämtning i kombination med grönskande natur. Hälsa och natur har med tiden hamnat i skymundan i all industrialisering och effektivisering. Folkhälsan tryter och allt fler knäcks av trycket. Det handlar om att vi behöver ändra vår livsstil och lära oss lyssna på kroppen, en stor förändring för många. Men med små installationer kan vi skapa förutsättningar till förändring. Till exempel i kontorskomplex, innergårdar, terrasser, atriumgårdar, "fickparker" eller hemma i trädgården. En plats med skydd i ryggen, en harmonisk utsikt eller blickpunkt, vatten i någon form och kanske tak över huvudet för regniga kvällar. Här kan man söka sig undan myllret och stressen för en stund, slå sig ner bland dynor och känna sig skyddad. Väl här utför man i lugn och ro sin egen meditation eller vila en kort stund för att ladda batterierna.

Inspirationen kommer i huvudsak från den japanska trädgårdskulturen där miniatyrlandskapet ger perspektiv på livet och personen. Trädgården fungerar som ett verktyg för att skapa den rätta stämningen och sinnesron inför de vördnadsfulla teceremonierna. Mossa och stenar i all sin enkelhet och ett fat med vatten att tvätta sig i. Detta har varit receptet i hundratals år i Japan och det är på tiden att vi inser vikten av möjlighet till sinnesro. Den arabiskinspirerade sittytan ska föra tankarna till det exotiska, magiska och avslappnade. Svepande tyger som skyddar mot stekande sol och bonar om. Dynor och kuddar i mängder att vila på. Kryddväxter som kittlar sinnen, en plats där dofter och tystnaden försätter dig i en sorts trans - fullständigt avslappnad.

Vid det här laget är vi alla så medvetna om vikten av välmående och god hälsa att det inte finns några ursäkter att inte agera förebyggande. Vänta inte på att du ramlar in i väggen utan ta dig i kragen nu. Med många små gemensamma insatser får vi snabbt resultat!

Ta hand om dig!

Sponsorer

Ett enormt huvudbry har varit att hitta lämpliga och villiga sponsorer. Det största problemet löstes tidigt med hjälp av Jenny Nilsson som haft kontakt med Monica Nyström, Vasaholm trädgård, tidigare under läsåret. Jenny förde oss samman och Monica berättade att hon vill stötta blivande trädgårdsingenjörer och skulle stå för allt växtmaterial jag behövde. De andra sponsorerna har jag kommit i kontakt med hjälp av vänner, familj och ett idogt letande, ringande, mejlande och förhandlande. Tack till Vasaholm trädgård, Norrvidinge grusterminal, Julius AB, Plantagen i Staffanstorps och Rusta i Lund.